

**Наш земляк – патріот, поет, композитор,
священик з села Михалківці
Христофор Блонський**

Людина, непересічний таланти якої розтоптали окупаційні режими. Ми познайомимося з поетом, композитором і священиком, нашим земляком Христофором Антоновичем Блонським, який з 1943 по 1971 рік був настоятелем церкви в селі Михалківці Острозького району. Це була високоосвічена і талановита людина. Його твори віддзеркалюють дух і настрої часу, в який жив автор. Маючи власну художню цінність, вони водночас є і документом епохи боротьби українського народу з іноземними зайдями. Із глибоко ліричного поета-романтика, яким за

складом душі і обдаруванням був Христофор Блонський, жорстока дійсність зробила борця, якого тільки Провидіння Господнє вберегло від розстрілу чи Колими. Однак він був приречений на інше: позбавлений можливості творити відкрито, під власним іменем. А для митця подібна кара є чи не найжорстокішою.

Христофор Блонський був автором багатьох псалмів і колядок, які навіть до цього часу виконуються в церквах у нас в районі, але їх авторство було завжди приховане. Христофор Антонович Блонський народився в 1883 р. в селі Горохові Волинської губернії в сім'ї священика. Сім'я була інтелігентною, хлопчика навчали музики з дитинства, а коли йому виповнилося шість років – подарували скрипку.

Христофор швидко опанував гру на скрипці, гітарі, піаніно. Навчаючись у Житомирській гімназії, бере участь у музичному гуртку, продовжує опановувати інструменти, співає в хорі. Згодом, провчившись 4 роки в духовній семінарії, вступає до Вищих курсів політехніки в Києві. Там він знайомиться з Миколою Гоголем, з родини славнозвісного письменника. Саме Микола привів Христофора Блонського до Українського клубу. Там вперше Христофор почув вірші О.Олеся, які глибоко запали йому в душу, вперше він близько сходиться з молодими високоосвіченими людьми, які розмовляють українською мовою, цінують і поважають українські звичаї, народні традиції. Саме тоді в свідомості майбутнього священика відбувся перелом – він зрозумів, що він є не малорос, а українець.

*Душа, як чайка над водою,
Чогось шука, чогось скиглить,
Кудись невпинно все летить,
Бажає щастя та спокою –
І все стражда, і все болить!*

*Душа, як чайка понад лугом,
Когось, ридаючи, зове,
І день, і ніч когось гукає,
І кожний час когось чекає,
І день, і ніч в журбі живе.*

З часом обставини змінюються. Загострюються стосунки між вільнодумним Христофором і його батьком. Батько мріяв бачити сина священиком, і потяг Христофора до музики, літератури, поезії були йому не до вподоби. Зрештою, він припиняє матеріально утримувати сина, рве з ним стосунки. Христофор потрапляє на Балтійський флот. Два роки провчився там в “Учебном артиллерийском училище”. У 1914 р. отримує скерування на корабель “Петропавловск”. Почалася Перша світова війна. Христофор брав участь у бойових операціях, служив і на підводному човні. Згодом проходив службу на крейсері “Аврора”, причому в 1917 р.?

Після поранення, у 1918 р. повернувся до батьків у село Заріцьк нинішнього Рівненського району. У 1923 р. одружується. Працює регентом при Густинській церкві. Зокрема, в 1929 р. створює в селі Кустин народний хор кількістю сто душ. Репертуар складають українські народні пісні та пісні патріотичної тематики – “Не пора, не пора”, “За річкою, за Дунаєм” та інші. У 1935 р. на фестивалі “Волинські торги”, який проходив у Рівному, густинський хор виступив з великим успіхом. Пізніше учасники хору створили свій власний самодіяльний театр, завдяки чому кустинці побачили на сцені п’єси Карпенка-Карого, Старицького, Квітки-Основ’яненка.

*Зо всіх слов’ян, народе мій,
Лиш ти один живеш в неволі,
Лиш ти один не знаєш долі
І тяжкий хрест несеш ти свій.*

*В твоїм житті лиш сльози й кров,
Сплели вінок на твоє чоло,
Кайдани звисились навколо,
І піт кривавий ллється знов.*

У 1940 р. більшовики вивозять на заслання вісімдесятирічного батька Блонського. Заарештовують і самого Христофора. Правда, через деякий час його відпускають на волю.

Спогад дочки Наталії Блонської: “Це було десь числа 7-8 травня 1942 року в селі Кустині нинішнього Рівненського району, де мій батько тоді працював регентом при місцевій церкві. Прийшовши додому від подруги, я побачила, що біля хати стоять два ровери. Зрозуміла, що приїхали чужі люди. Тут же їх і побачила – один високий, стрункий, симпатичний хлопець років 26 з голубими очима, другий – років 35, невисокого зросту. Мама, яка клопоталася біля самовара, попередила, що до тата приїхали Улас Самчук (той, що старший) та Мисечко з газети.

Погода була чудова, все буяло життям, птахи заливалися щебетом. Я припала до вікна і з цікавістю спостерігала за гостями. Вони спочатку сиділи в саду на лавочці і тато читав їм свої вірші. Гості з захопленням

слухали, емоційно схвалювали. Улас Самчук запропонував татові відібрати деякі найбільш патріотичні вірші, і серед них обов'язково вірш “Маніфестація”, для опублікування їх у газеті “Волинь”.

Далі розмова йшла за чаєм з варенням. Говорили про газету, про політичну ситуацію в Україні, про арешти серед патріотів-українців.

Мій батько – Христофор Блонський – тоді не дав своїх віршів до друку і постарався пояснити гостям, чому саме. Казав, що не відчуває України незалежної, а після арешту Степана Бандери взагалі не вірить німцям.

Розмова була довгою, відвертою, щирою. Потім тато провів тих гостей на шлях. Через декілька місяців Мисечко ще раз приїжджав у село, коли тато приймав сан священника. Пізніше тато не раз згадував про оті відвідини. А ввечерами вголос читав нам Самчукову книгу “Марія”.

1941 рік Маніфестація 20. VII. Рівне

*Здійснилась мрія дитяча –
Мають, мов ліс, прапори.
Лине молитва гаряча,
Сонце нам світить згори.*

*Тільки і чуєш: “Вкраїна”,
“Слава” - лунає весь час.
Ця незабутня хвилинка
Кличе до бою всіх нас.*

*Мають скрізь жовто-блакитні,
Серцю про щось гомонять,
Усмішки сяють привітні,
Радістю очі горять.*

*Рвуться всі душі до чину,
Клятви лунають слова.
Знов ти воскресла, Вкраїно!
Слава козацька жива!*

У 1943 р. Христофор Блонський висвячується, переїжджає з сім'єю в село Михалківці на Острозщині настоятелем місцевої церкви. Будучи священником, він не тільки щоденно ніс Слово Господнє до своїх парафіян, а й широко переймався всіма болями й проблемами людей. Ні одна бідна сім'я, ні один жебрак не лишалися без його допомоги, як моральної, так і матеріальної. Його чуйна душа озивалася виболеними піснями на кривди і утиски, що їх чинили в рідному краї чужоземні зайди.

Німці чинять страшні розправи. Молодь із навколишніх сіл пішла в повстанські загони, почався визвольний рух. “У нашої хаті в Михалківцях, – згадує дочка Х. Блонського Наталя, – українські повстанці були частими гостями. Батько тоді написав пісню “О спіть ви, сини України”, її співали в повстанських загонах. Батько особисто був знайомий з повстанськими ватажками “Енеєм”, “Грабом”, “Батьком” – вони ночували в нашої хаті і перед боєм в мого батька сповідалися. Тоді ж з'явився в батька вірш “О честь вам і слава, завзяті герої!”. Надходить 1944 р. З села Михалківці більшовики за одну тільки ніч вивезли на Сибір десять родин. Х. Блонський важко переживав події. Мучився, страждав у душі. Саме тоді написаний вірш “І знов весна, а край в неволі”.

Більшовики жорстоко розправлялися з нашими людьми: кров, сльози, тюрми. Раптом з'явилася звістка, що повстав Деркач. Химерна надія на визволення. В тому ж 1945 р. Блонський написав вірш “Шалійте, лютуйте, прокляті кати, в кайдани вам нас не закути!” але прийшла зима – і знову вивезення людей на Сибір. А невдовзі і загибель сотника Деркача. Поет в розпачі, в глибокій душевній депресії пише вірш “Думи мої, думи, думи невеселі...”

“Думи мої, думи, думи невеселі...”

Думи мої, думи,
Думи невеселі.
Цілу ніч томлюсь я
На своїй постелі.

Гляну у віконце -
Ніч страшна чорніє,
Мряка скрізь і холод...
Серце кам'яніє.

Як закрию очі –
Жах проймає душу.
Стану на молитву –
Заридати мушу.

І нема надії,
Що ця ніч минеться,
Що веселий ранок
Людям усміхнеться.

Чую всюди стогін.
Сльози скрізь я бачу.
Плачуть всюди люди –
З ними сам заплачу.

Дай же, Боже милий,
Ранок нам зустріти,
Сонцем золотистим
Душу обігріти.

Лист із тюрми

Не плач, моя мамцю, не плач, не ридай –
Життя молодее віддам я за край.
За край свій коханий, за любов Україну.
Не плач дороженька, я сміло загину.

Ні смерть, ні тортури, ні страшна тюрма –
Ніщо мені мамцю! Хай згину сама,
Та ворог не вирве від мене нічого.
Не зраджу я, мамо, не видам нікого.

Ще вчора питали прокляті кати,
Щоб я їм сказала, де друзі-брати.
Як мучили мене, як тяжко знущались!..
Та й слова від мене кати не діждались.

Не думай, мамусю, що я тут сама –
Дівчаток багато нас, повна тюрма.
Як хочеться жити! Як хочеться волі!
Як серце страждає та рветься від болю!

Тепер, моя мамцю, прошу лиш одне:
Не плач, не журися, молись за мене
І вір, дорогенька, в останню хвилину
До тебе душею і серцем я лину.

Цей вірш присвячено дівчині-зв'язковій Тані Євчик із села Михалківці Острозького району. Таня була напівсиротою. Вона виконувала всі доручення, які їй давали повстанці. Її заарештували восени 1946 р. Вона загинула у сталінських катівнях, не видавши нікого з друзів. Було їй тоді всього вісімнадцять років.

Визвольний рух був придушений. Більшовики утвердилися на нашій землі і розповсюдили свої закони, які особливо жорстокими були стосовно священників. Х. Блонський до кінця свого життя глибоко страждав від моральних утисків влади. Неодноразово його позбавляли документів на право відправляти богослужіння, нівечили, принижували, топтали його людську гідність. Пригадавши, що він свого часу служив на отому самому крейсері “Аврора”, запропонували піти на компроміс із совістю – виступити в пресі, зректися Бога. За це обіцяли персональну пенсію. Священик відмовився.

Доживав старість у селі Милятин Острозького району. Останні роки дуже хворів: спричинився йому інсульт. Помер 14 грудня 1971 р. в глибокій журбі за долю рідного Краю.

Його твори були на устах тисяч людей. Однак йому випала зла доля повстанського поета і композитора, якому обставини не дозволили жодного разу відкрито назвати своє авторство навіть окремим односельцям. За все життя – жодного разу!

В останні роки написав молитву (слова і музику), яку співали по навколишніх селах і не знали, хто автор.

Молімося всі, бо близький час,
Господь прийде у славі,
Тоді почне судити нас
За наші помисли лукаві.